

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Stev. 183 (2179)

Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbon. post. 1. gr.

TRST, torek 29. julija 1952

Cena 20 lir

MARŠAL TITO ODGOVORIL DE GASPERIJU NA NJEGOVO „ŽELJO ZA ZBLIŽANJE“ S FLRJ

„MI SMO ZA SPORAZUM o predlogih, ki smo jih dali“

Italija pa ni nikoli dala konkretnih predlogov in ne želi rešitve tržaškega vprašanja, temveč ga uporablja samo kot propagandni trik proti Jugoslaviji - „Mi ne bi popustili, tudi če ne bi dobili niti ene puške!“

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 28. — S svečanimi proslavami in odkritju spomenikov in spominskih plošč je ljudstvo Hrvaške proslavilo 11. obletnico ljudske vstaje. Oredne svečanosti, ki je bila v Glini na Hrvaškem se je udeležil tudi maršal Tito, ki je imel pred približno 200.000 Hrvatov in Srbov pomenben govor, v katerem se je dotaknil tudi želje Italije za zblizanje z Jugoslavijo, ki jo je izrazil De Gasperi 20. t. m. dopisnik lista «Daily Telegraph».

Maršal Tito je najprej poudaril, da se je v narodnoosvobodilni borbi, ki je zrasla iz ljudske vstaje, likvidiralo sovražništvo, ki so ga zanečili proti ljudstvu bivši jugoslovanski režimi med Srbi in Hrvat. V tej borbi skovalo večno bratstvo in enotnost vseh jugoslovanskih narodov, ki skupno z močno armado predstavljajo največjo moč socialistične Jugoslavije.

Potrebno težko orožje za okrepitve te armade, ki ga Jugoslavija dobiva od zahodnih držav, ki imajo iste interese glede obrambe miru kot Jugoslavija, bode v oči Italije, je pripomnil maršal Tito. V zvezi s tem je omenil poskus Italije, da se primerja s Francijo in njeno zahtevo, da se orožje da Italiji, ne pa Jugoslaviji. Maršal Tito je dodal: «Kje pa je bila Italija in kje Francija v zadnji vojni? Francija se je borila za svoj obroč, Italija pa je bila zavezništvo Hitlerja in Italiji, Mussolinija Italija pa je bila Hitlerjev zaveznik. Mi smo se borili ob strani zavezništva za zblizanje in smrt proti Mussoliniju, proti Hitlerju in proti vsem okupatorskim bandam, ki so napadle našo državo. In sedaj se oni postavljajo na isto raven s Francijo? Tu ni logike. Toda oni se ne ozirajo na logiko. Oni delajo samo propagando, da bi s tem nekaj dosegli. A kaj bi želeli doseči? Pravijo: Če Jugoslavija doka orožje, tedaj ne bo popustila v pogledu Trstas. (Vsklik: Ne bo!)

«Jaz sem, tovariši in tovarišice, razmisli in lahko s tega mesta rečem, da mi ne bi popustili, tudi če ne bi dobili niti ene puške. Mi smo pač taksi.

Ni tucno, da se oni bolje zaredi. Na, oni mislijo na, oni mislijo, da ne bi mogli prigrabiti nekega delca od Trsta, če bi Jugoslavija mogla. Toda oni vedo, da tega ne bodo nikdar več dosegli. Oni poznajo, da Jugoslavija ni več letas iz leta 1941, in da ima Jugoslavija zadosti moč. Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 28. — S svečanimi proslavami in odkritju spomenikov in spominskih plošč je ljudstvo Hrvaške proslavilo 11. obletnico ljudske vstaje. Oredne svečanosti, ki je bila v Glini na Hrvaškem se je udeležil tudi maršal Tito, ki je imel pred približno 200.000 Hrvatov in Srbov pomenben govor, v katerem se je dotaknil tudi želje Italije za zblizanje z Jugoslavijo, ki jo je izrazil De Gasperi 20. t. m. dopisnik lista «Daily Telegraph».

Maršal Tito je najprej poudaril, da se je v narodnoosvobodilni borbi, ki je zrasla iz ljudske vstaje, likvidiralo sovražništvo, ki so ga zanečili proti ljudstvu bivši jugoslovanski režimi med Srbi in Hrvat. V tej borbi skovalo večno bratstvo in enotnost vseh jugoslovanskih narodov, ki skupno z močno armado predstavljajo največjo moč socialistične Jugoslavije.

Potrebno težko orožje za okrepitve te armade, ki ga Jugoslavija dobiva od zahodnih držav, ki imajo iste interese glede obrambe miru kot Jugoslavija, bode v oči Italije, je pripomnil maršal Tito. V zvezi s tem je omenil poskus Italije, da se primerja s Francijo in njeno zahtevo, da se orožje da Italiji, ne pa Jugoslaviji. Maršal Tito je dodal: «Kje pa je bila Italija in kje Francija v zadnji vojni? Francija se je borila za svoj obroč, Italija pa je bila zavezništvo Hitlerja in Italiji, Mussolinija Italija pa je bila Hitlerjev zaveznik. Mi smo se borili ob strani zavezništva za zblizanje in smrt proti Mussoliniju, proti Hitlerju in proti vsem okupatorskim bandam, ki so napadle našo državo. In sedaj se oni postavljajo na isto raven s Francijo? Tu ni logike. Toda oni se ne ozirajo na logiko. Oni delajo samo propagando, da bi s tem nekaj dosegli. A kaj bi želeli doseči? Pravijo: Če Jugoslavija doka orožje, tedaj ne bo popustila v pogledu Trstas. (Vsklik: Ne bo!)

«Jaz sem, tovariši in tovarišice, razmisli in lahko s tega mesta rečem, da mi ne bi popustili, tudi če ne bi dobili niti ene puške. Mi smo pač taksi.

Ni tucno, da se oni bolje zaredi. Na, oni mislijo na, oni mislijo, da ne bi mogli prigrabiti nekega delca od Trsta, če bi Jugoslavija mogla. Toda oni vedo, da tega ne bodo nikdar več dosegli. Oni poznajo, da Jugoslavija ni več letas iz leta 1941, in da ima Jugoslavija zadosti moč. Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 28. — S svečanimi proslavami in odkritju spomenikov in spominskih plošč je ljudstvo Hrvaške proslavilo 11. obletnico ljudske vstaje. Oredne svečanosti, ki je bila v Glini na Hrvaškem se je udeležil tudi maršal Tito, ki je imel pred približno 200.000 Hrvatov in Srbov pomenben govor, v katerem se je dotaknil tudi želje Italije za zblizanje z Jugoslavijo, ki jo je izrazil De Gasperi 20. t. m. dopisnik lista «Daily Telegraph».

Maršal Tito je najprej poudaril, da se je v narodnoosvobodilni borbi, ki je zrasla iz ljudske vstaje, likvidiralo sovražništvo, ki so ga zanečili proti ljudstvu bivši jugoslovanski režimi med Srbi in Hrvat. V tej borbi skovalo večno bratstvo in enotnost vseh jugoslovanskih narodov, ki skupno z močno armado predstavljajo največjo moč socialistične Jugoslavije.

Potrebno težko orožje za okrepitve te armade, ki ga Jugoslavija dobiva od zahodnih držav, ki imajo iste interese glede obrambe miru kot Jugoslavija, bode v oči Italije, je pripomnil maršal Tito. V zvezi s tem je omenil poskus Italije, da se primerja s Francijo in njeno zahtevo, da se orožje da Italiji, ne pa Jugoslaviji. Maršal Tito je dodal: «Kje pa je bila Italija in kje Francija v zadnji vojni? Francija se je borila za svoj obroč, Italija pa je bila zavezništvo Hitlerja in Italiji, Mussolinija Italija pa je bila Hitlerjev zaveznik. Mi smo se borili ob strani zavezništva za zblizanje in smrt proti Mussoliniju, proti Hitlerju in proti vsem okupatorskim bandam, ki so napadle našo državo. In sedaj se oni postavljajo na isto raven s Francijo? Tu ni logike. Toda oni se ne ozirajo na logiko. Oni delajo samo propagando, da bi s tem nekaj dosegli. A kaj bi želeli doseči? Pravijo: Če Jugoslavija doka orožje, tedaj ne bo popustila v pogledu Trstas. (Vsklik: Ne bo!)

«Jaz sem, tovariši in tovarišice, razmisli in lahko s tega mesta rečem, da mi ne bi popustili, tudi če ne bi dobili niti ene puške. Mi smo pač taksi.

Ni tucno, da se oni bolje zaredi. Na, oni mislijo na, oni mislijo, da ne bi mogli prigrabiti nekega delca od Trsta, če bi Jugoslavija mogla. Toda oni vedo, da tega ne bodo nikdar več dosegli. Oni poznajo, da Jugoslavija ni več letas iz leta 1941, in da ima Jugoslavija zadosti moč. Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

Nato se je maršal Tito do-
pustil.

</

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

S SEJE POKRAJINSKEGA SVETA V GORICI

Gospodarstvo goriške pokrajine slabijo razni begunci, kriza v tekstilni industriji, brezposelnost in odcepljenost od naravnega zaledja

GORICA, 28. — Po odobritvi in prečitavanju zapisnika predseje seje pokrajinski predsednik odv. Culot dvaindvajsetim pokrajinskim svetovalec, ki so se preteklo soboto popoldne sestali v dvorani Trgovske zbornice k izredni seji, poročal o zvišanju najemnine za poslopja, v katerih so nastanjeni krošniki in mestni gasilci. Nato je podal obširno poročilo o gradnji obalne ceste Tržič-Gradež ter povedal, da se je sestel z župani zainteresiranih občin (Tržič, Skočjan, Starancana in Gradež). Pri pogovoru z omenjenimi župani, kakor je odv. Culot povedal, niso prišli še do nobenega zaključka. Kajti čeprav omenjene občine niso nasprotno gradnji ceste Tržič-Gradež, vendar se vse izogibajo prispevati svoj delež za izvedbo tega načrta. Gradišče župan je celo predlagal, naj pokrajina podaljša roko, do katerega bi morale občine vložiti zadnji predlog in zadnji na, črt. V tem času naj bi načrt postavili na nove osnove, na podlagi katerih bi lahko zaprosili državo, naj krije celotni izdatki.

Zainteresirane občine, ki se odtegujejo dolžnosti delnega finansiranja tega dela in predstavljajo še edino oviro za izvedbo načrta, je odv. Culot ob, dolžil, da kažejo premalo zanimanja za to važno delo. Kar se pa tiče podaljšanja roka in odložitve vse zadeve, je odv. Culot povedal, da bo pokrajinska uprava nadaljevala z delom, sicer bo država zaradi zapadlosti roka, v katerem se mora gradnja prirediti, odtegnila svoj prispevek v znesku 250 milijonov lir.

Na predlog svetovalca Zorze, ta iz Gradeža, ki je izrazil željo, da bi se pokrajinska uprava, va in prizadele občine povečale v konzorcij, ki bi lažje prenesla stroške, so razpravljali o gradnji ceste Tržič - Gradež odložili na prihodnjo sejo. Pred odložitvijo pa je odv. Culot se spomnil, da če bodo zainteresirane občine še zavlačevale z odgovorom, se bo sam obrnil do pristojnih oblasti in za, prosil, naj omenjeno vso do, deljijo za popravilo drugih cest, in sicer: ovinka na cesti Tržič-Gradež, ceste v Zagorju, ceste

Ronke - Foljan, popravilo ovina, ka v Fari in razširitev dela ceste Gradiška - zagrski most. Za omenjena popravila bi potrošili okoli 350 milijonov lir.

Nato je svet prešel k proučevanju ostalih točk dnevnega reda. Odobrili je prispevek v znesku 150 tisoč lir obrtno umetniški šoli v Gorici ter imenovanje novega skrbništva pokrajinskih muzejev, ki ga bodo sestavljali dr. Giovanni Semeraro, ravnatelj državne knjižnice, dr. Benedetto Civiletti, ravnatelj višjega skrbništva za umetnost, prof. Mario Di Gianantonio kot predstavnik občine, dr. Bruno Seculin kot predstavnik umetnikov in mons. Francesco Spesot kot predstavnik pokrajine.

Glede plače pokrajinskim: na mesecem, ki so se udeležili stavke 5. in 8. maja lanskega leta, je odv. Culot v imenu pravnega odbora predlagal, naj se uslužbenec, ki so se udeležili stavke, odtegne prisotnostno doklado za omenjena dneva. Svet je predlog odobril z 11 glasovi proti 9. Dva svetovalca sta se glasovanja vzdržala.

Po razpravi, ki je trajala do, bro uro so svetovalci nato sprejeli resolucijo v zvezi z melioracijo krmilno - gradišanskega polja. Resolucijo so naslovili pristojnim vladnim organom, od katerih pokrajinski svet zahteva naj odredijo čim, prejšnji pričetek melioracijskih del.

V resoluciji so navedli vse potrebne podatke in obrazložili iz vlozke, ki so povzročile, zašto tega dela, ki je za gorisko pokrajino v sedanjem kritičnem položaju življenjske važnosti. Glavni vzrok je, kot znano, odpuščanje prispevka iz fondov ECA, nakaterega se je zanašala družba SELVEG in je na tej podlagi sklenila z melioracijskim konzorcijem pogodbo, po kateri bi za izkoriščanja vode Soče, ki bi jo rabili za namakanje krmilno - gradišanskega polja, krija izvedbo načrta, ki stane 1.800.000.000 za 500 milijonov lir.

Nadalje so v resoluciji na grobo orisali gospodarsko stanje goriške pokrajine, ki ga vedno bolj ogroža prisotnost velikega števila raznih begunciev, velika brezposelnost ter sedanja

Po odobritvi resolucije je svet pristal na zvišanje razp. ložljivega kredita pri mestni bančnici od 50 na 100 milijonov, na povračilo nepristojnih davkov raznim občinam v znesku 7.563.000 ter je pooblastil odbor, naj vztraja v tožbi, ki jo je proti pokrajinski upravi vložil prof. Lanza iz Tržiča. Odobrili so nadalje prispevek 20.000 lir razstavi povrtin v Veroni in prispevek 30.000 lir ustanovi «Friuli nel mondo».

Pred zaključkom je svet prejel vlogo svetovalca dr. Delipina v zvezi z epidemijo trahoma, ki se je pojavila v Tržiču. Odgovoril je odbor, ki Querini s podatki o profilaktičnih ukrepih, ki so jih za omejitve te bolezni nemudoma odredile razne oblasti ter pomoči, ki so jo nudili bolnikom, zlasti šolskim otrokom in delavcem. Sejo so zaključili s proučitvijo interpelacije o raketah proti toči, v kateri svetovalci KPI Poletto, Bergamasini, Torres predlagajo, naj pokrajinska uprava da pobudo za široko akcijo za obrambo proti toči, ki vsako leto uniči polovico pridelka v krmilniški okolici.

M tiv iz Ukev v Kanalski dolini

Vrsta prometnih nesreč

GORICA, 28. — Zaradi velikega prometa je prišlo v nedeljo do več prometnih nesreč. Okoli polne se je ponesrečil z lambreto 20-letni Bastiani Bruno iz Ul. Lunga 20, ki je zaradi z gručastim posutim tal padel na tla. Čeprav ranjen je prišel v bolnico Brigata Pavia, kjer so zdravniki ugotovili, da si je Bastiani pri padcu ranil desno lice, brado, levo roko in desno koleno. Ozdravel bo v enem tednu.

Okoli 14. ure je rešili avto Zelenega kriza prišel na pomoč 48-letnemu Vinkotu Morandini iz Pevme. Ko se je popoldne Morandini vračal domov je zaradi nerodne - krutnje izgubil ravnotežje in padel na tla. V bolnišnici Brigata Pavia, kamor so ga pripeljali, so zdravniki ugotovili, da se je mož precej napil predno se je odpravil domov. Obvezali so mu globoko rano na desnem jcu in na zgornji ustnici. Ozdravel bo v 1 tednu.

Ko je prihajal 13-letni Krel Tusi po Ul. Brigata Pavia namenjen na Drevoed XX, septembra se je nenadoma zalezel v njega neki kolezar. Pri sunku sta

VATIKAN PROTI NARODNEMU JEZIKU V CERKVI

Vatikan in italijanska iredenta hočeta nadaljevati v naših krajih politiko preteklega polovice XX. stol.

Prof. M. Radetič

Tudi škof Josip Srebrnič je bil po svojem antilgalskem stališču. Da bi lahko popolnoma osvetlili tako njegovo stališče, je potrebno, da se ozremo nekoliko nazaj v zgodovino njegove škofije in ga primerjamo z njegovim predhodnikom na škofski stolici, dr. Antonom Mahničem. Stališče, ki ga je v upravljanju škofije zavzel škof Mahnič, je zelo poučno v primeru škofa Srebrniča.

Ko je leta 1893 tedanji škof generalni vikar Fran Volarič v celotni škofiji uvedel glagolico (osteta sta tu tudi v Cres in Lošinj) in jo na prazno škofovsko mesto bilo treba imenovati novega škofa, se je cesar Franc Jožef, zagrižen sovražnik glagolice, odločil, da imenuje na to mesto tedanjšega goriškega profesorja teologije Antona Mahniča. Mišljeno je bilo, da s tem imenovanjem zadolži odločilni udarec novouvedeni glagolici, ker je bil Mahnič popolnoma odan Vatikanu in sovražnik glagolice. Toda pričakovana dunajskega dvora in italijanske iredente se niso uresničila, ker je škof Mahnič za 180 stopinj sprejel svoje stališče do glagolice. Potem ko je celotno upravljanje škofije temeljito preprostil, je leta 1902 v vseh župnijah, razen v mestu Krku, Cressu, Velikem Lošnju in Raibnu, uvedel glagolico. Da bi vnaprej preprečil rovanjenje proti glagolici, je dovolil za iste duhovnike, ki bi prenehali glagoljati ali pa se pridružili akciji proti glagolici, hude cerkvene kazni. Istočasno je škof Mahnič ustanovil v Krku »Staroslovensko akademijo«, okrog katere so se hitro zbrali tedanji predstavniki slavistične akademije. »Staroslovenska akademija« je izdala v kratkem času celo vrsto znanstvenih publikacij s področja glagolice.

Ko je leta 1918 italijanski okupator stopil na tla Mahničeve škofije, je našel v njem svojega najnevarnejšega sovražnika. Škof Mahnič je poleg drugega postal l. 1918 na mirovno konferenco v Parizu protest proti sovražnim dejanjem okupatorja in zahteval umik italijanskih čet. Ko je k temu pristopil, je bil v Rim, da bi poskušal tudi na otoku Krku prepovedati glagolico, je škof Mahnič plačal za internacijo ter malo pozneje z izhajanjem.

Po smrti škofa Mahniča je Vatikan na izpraznjeno mesto imenoval spet novega škofa, ki ni bil iz krške škofije. Kakor da bi z imenovanjem škofa Srebrniča hoteli doseči tisto, kar jim ni uspelo z Mahničem. Neantagonisti škofa Srebrniča do glagolice je bilo že tedaj vsem znano, ker se je o tem tudi pisano izrazil v svojem »Cassu«. 1923, leta je Srebrniča bil na nastala sprememba, da je bil spet imenovan za škofa, da bi bil na mestu latinskega učenjaka, v tem primeru je bil Srebrnič, ki ni imel nobene moči, da se upravlja ter narodni cerkvi ločeni od Rima.

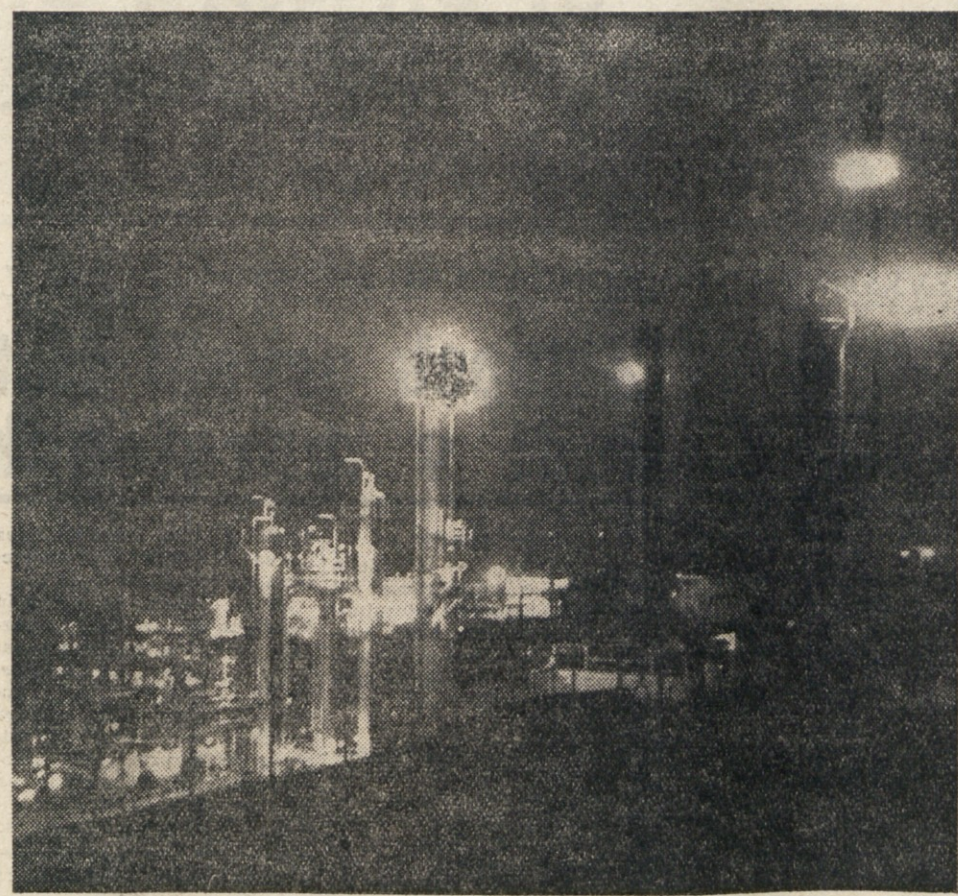
S tokratnim stališčem je prišel škof Srebrnič v Krk, toda ni bil spremenil, kakor je to storil njegov prednik škof Mahnič. Srebrnič ni mogel ukrepati za obnovo glagoljstva, ker je bilo že legalno uporabljeno. Toda dejstvo, da je staroslovenski jezik v obredih izginil v mnogih krajih na otoku Krku, a »Staroslovenska akademija« preselila svoj sedež v latinsko zagrebško bogoslovje, govori o tem, da je Srebrničev antilgalski stališč imel praktični uspeh. V koliki meri je to njegova zasluga, je treba še raziskati. To, da delovanje ovrato tudi s strani njegove duhovniške, se vidi na tem, da je imel z njimi ves čas svojega škofovanja spore.

6. Ni se samo v upravljanju glagolice škof Srebrnič razlikoval od svojega prednika škofa Mahniča. Eden kot drugi sta bila človeka, ki so imeli v sebi silo človeka in brezkompromisna sovravnika naprednih gibanj. Toda medtem ko se je škof Mahnič, ta janarini organikator političnega katolicizma na Hrastkem, po svojem odločnem stališču do okupatorja, in po narodnem jeziku v cerkvi deloma odklopil pred upravljanjem, dobila reakcionarna politika škofa Srebrniča svoj glasni izraz prav v odnosu do okupatorja in glagolice. Škof Srebrnič je potrošil vse svoje energije, da dožalje okupatorja in domače italijance, jim pomaga kar najbolj odločno. Za razliko od škofa Mahniča, ki leta 1918 sploh ni odgovarjal na dopise italijanskih

niso omejevali samo na otoke Cres in Lošinj. Njegova aktivnost je bila zelo živa tudi na področju bivše reške škofije, dokler je bil njen administrator. Znanje so njegove averse prošle ob 25-letnici reške škofije (te fašistične tvorbe), njegove satisfakcijske mase zaradi odstranitve fašističnih spomenikov, njegove provokatorske poslanice itd. Tem akcijam je treba dodati še stališče, ki ga je Srebrnič zavzel proti obnavljanju glagoljanja v kavelici reškega semenišča in okoljskih župnijah.

Vse te akcije opravljajo škof Srebrnič s trditvami, da poslanstvo cerkve ni nacionalno, temveč nadnacionalno in da zaradi tega ni njegova dolžnost podpirati naše nacionalne interese. Kako se je s tako razlago pred tridesetimi leti strinjal škof Mahnič, lahko preso.

KONEC.

Rafinerija v Zavržah

(Foto Magajna)

NEKAJ ZANIMIVE ZGODOVINE

Amerike ni odkril Kolumb

Prvi so odkrili Ameriko Vikingi - Tudi Kitajci so bili v Ameriki - Spomeniki, ki govorijo o Vikingih. Še pred našim štetjem so bili ameriški Indijanci v Evropi - Kristof Kolumb oropan vseh časti

Kristof Kolumb.

Ce zbudimo opolnoči solarke osnovne šole in ga vprašamo, kdo je odkril Ameriko, bo se v snu odgovoril: Kristof Kolumb. Zgodovinarji pa, ki se vse svoje življenje ukvarjali samo z zgodovino ter brskajo po najrazličnejših starih knjigah, rokopisih in spomenikih, ne vedo več ali so te trditve pravilne ali ne in ali imajo mali solarček še prav, ali ne.

Nimamo namena odrekat časti, ki jo povsem upravičeno ima Kristof Kolumb kot mož, ki je na znanstveni ter povsem pravilni ocenitvi odjadral iz Evrope proti zapadu, da bi prišel po tej poti v Indijo. Marsikomu se bo danes vse to zdelo tako enostavno ter razumljivo, da bi se bilo povsem drugače in zato je bila odločitev Kristofa Kolumba za tako pot ne samo znana

